

Errata

George Steiner

Errata

Μετάφραση Σεραφείμ Βελέντζας , Εκδόσεις Scripta

Ο George Steiner γεννήθηκε στο Παρίσι το 1929. Σπούδασε στα πανεπιστήμια Σικάγου, Χάρβαρντ, και Οξφόρδης. Δίδαξε Συγκριτική Λογοτεχνία σε πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών, Αγγλίας και Ελβετίας. Είναι κριτικός και συγγραφέας πολλών έργων θεωρίας και κριτικής.

Τα Errata= τα «ημαρτημένα»*, όπως αποδίδονταν κάποτε στα ελληνικά , ώσπου επικράτησαν τελικά τα «παροράματα».

* αμαρτάνω= αστοχώ, αποτυγχάνω του σκοπού.

Ερανίζομαι από αυτό το ανάγνωσμα των θερινών διακοπών:

«Καθόμουν στο κρεβάτι και προσπαθούσα να κρατήσω την αναπνοή μου, ξέροντας ότι η επόμενη ανάσα μου θα σηματοδοτούσε μια νέα αρχή, ότι το παρελθόν είχε ήδη ξεγλιστρήσει ανεπανόρθωτα στη διαφορεική συνέχειά του.»

«Διαχειρίστηκα τις συναισθηματικές, διανοητικές και επαγγελματικές υποθέσεις μου με δυσπιστία απέναντι στη θεωρία. Όσο είμαι ικανός, μπορώ να αποδώσω νόημα στην έννοια της θεωρίας όσον αφορά τις θετικές και, ως έναν βαθμό, τις εφαρμοσμένες επιστήμες. Αυτές οι θεωρητικές κατασκευές απαιτούν κρίσιμα πειράματα για την επαλήθευση ή τη διάψυσή τους. Αν αναιρεθούν, θα αντικατασταθούν. Μπορεί να διατυπωθούν με μαθηματικό ή με λογικό τρόπο. Η επίκληση της «θεωρίας» στις ανθρωπιστικές σπουδές, στις ιστορικές και κοινωνικές μελέτες, στην αποτίμηση της λογοτεχνίας και των τεχνών, εμένα μου φαίνεται ψευδής. Οι ανθρωπιστικές σπουδές δεν επιδέχονται ούτε κρίσιμα πειράματα ούτε επαλήθευση(μόνο σε επίπεδο υλικού , σε επίπεδο τεκμηρίωσης). Οι αντιδράσεις μας είναι αφηγήσεις διαίσθησης. Στην άμετρη δυναμική της σημειολογίας, στη ροή του νοήματος, στην απεριχάρκωτη αλληλεπίδραση των ερμηνειών υπάρχουν μόνο οι προτάσεις της προσωπικής επιλογής, του γούστου, των απηχήσεων της συγγένειας ή της κώφωσης. Δεν μπορεί να υπάρξουν αναιρέσεις ή διαψεύσεις με οποιαδήποτε θεωρητική έννοια. Ο Κόλεριτζ δεν αναιρεί τον Σάμουελ Τζόνσον· ο Πικάσσο δεν προηγείται από τον Ραφαήλ. Στα ανθρωπιστικά γράμματα, η «θεωρία» είναι απλώς και μόνο διαίσθηση που την έχει πιάσει ανυπομονησία.»

«Τα πανεπιστήμια, από την ίδρυσή τους στην Μπολόνια, το Σαλέρνο ή το μεσαιωνικό Παρίσι, είναι εύθραυστα, αν και επίμονα, θηρία. Η θέση τους στην πολιτεία, στις ιδεολογικές και οικονομικές δομές εξουσίας της περιβάλλουσας κοινότητας, δεν υπήρξε ποτέ ξεκάθαρη. Επιπλέον, οι θεμελιώδεις εντάσεις είναι εγγενείς. Κανένα οικοδόμημα, κανένας οργανισμός ανώτερης εκπαίδευσης δεν έχει εξισορροπήσει ικανοποιητικά τις ανταγωνιστικές απαιτήσεις της έρευνας, της εξειδικευμένης επιστημοσύνης, της βιβλιογραφικής και αρχειακής προστασίας, με τις απαιτήσεις μιας γενικής εκπαίδευσης και πολιτικής αγωγής. Τα πανεπιστήμια στεγάζουν διαφορετικές, συχνά ανταγωνιστικές κοινότητες. Οι επιδιώξεις του ανθρωπιστή επιστήμονα, του θεωρητικού στοχαστή(μοναχικού ως έναν βαθμό, του

ερευνητή κειμένων και αρχείων, του συντηρητή μνήμης ενός ένδοξου παρελθόντος, δεν συμφωνούν εντελώς, αν συμφωνούν καθόλου, με το καθήκον του παιδαγωγού, του γενικού ερμηνευτή. Υπάρχει η επαναλαμβανόμενη αίσθηση, που διατηρείται στην αγαλματώδη ησυχία των ιδρυμάτων για ανώτερες σπουδές, σ' ένα All Souls της Οξφόρδης, ότι ο φοιτητής είναι εισβολέας. Αυτό συμβαίνει με βεβαιότητα στο προπτυχιακό επίπεδο των θεωρητικών επιστημών. Εντελώς ιδεατά, η μείζων επιστημοσύνη και η φιλοσοφία μπορεί *όντως* να προκύψουν από τη δουλειά της διδασκαλίας. Είμαι πεπεισμένος ότι έτσι θα 'πρεπε να γίνεται. Η διδασκαλία και η συντροφικότητα της αμοιβαίας πρόκλησης σ' ένα σεμινάριο υπήρξαν το οξυγόνο μου. Αδύνατον να φανταστώ τη δουλειά μου – ως έναν σημαντικό βαθμό, ακόμα και την πεζογραφία μου – χωρίς αυτές. Αντιμάχομαι τη συνταξιοδότηση επειδή οι φοιτητές μου μού ήταν απαραίτητοι. Αυτό σημαίνει καλή τύχη.

Από την άλλη πλευρά, υπέρτατες δυνάμεις στην επιστημονική έρευνα, στη συστηματική εργαστηριακή μελέτη ή στον μαυροπίνακα του αλγεβριστή μπορεί να είναι εκθαμβωτικές, χωρίς να συνεπάγονται την κλήση του καθηγητή. Από ορισμένες απόψεις, οι πηγές της αφοσίωσης είναι διαφορετικές, ακόμα και αντιφατικές(οι εξαιρέσεις, όπως ο Ενρίκο Φέρμι στο Σικάγο, έχουν γίνει θρυλικές).

Το δίλημμα όμως φτάνει και ως τις ανθρωπιστικές σπουδές. Τόσο η ανθρωπιστική λογιότητα όσο και η επιστημονική έρευνα έχουν, ή θα 'πρεπε να έχουν, μια δόση μονομανίας. Μεταβιβάζουν πάντοτε με δισταγμό τον ζηλότυπο καρπό μιας απόλυτης εσωτερικότητας. Αναπόφευκτα, μέσα σ' έναν αποτελεσματικό, χαρισματικό καθηγητή κρύβεται ένας ηθοποιός, ένας αναγνωρισμένος ως έναν βαθμό επαγγελματίας της φρασεολογίας ή της χειρονομίας. Το προσωπείο του σχολαστικού, κληρονομιά ενός μοναστικού – κληρικού κώδικα, υποχωρεί στις σπείρες του κοχλία των συχνά εσωτερικών μόχθων του. Οι καθαρές αλήθειες αντέχουν ανωνυμία. Ο μεγάλος δάσκαλος μπλέκεται, ακόμα και σωματικά, στη διαδικασία της μετάδοσης και της εξήγησης. Στα χέρια ενός εμπνευσμένου δασκάλου, η δυσνόητη μεταφυσική λογική έρευνα μπορεί να γίνει, με τρόπο συναρπαστικό, μια αξέχαστη σωματική μορφή, ένα δράμα της όψης και του κορμιού. Ο Σωκράτης, ο Σέλλινγκκ, ο Βιτγκενστάιν και ο Χάιντεγκερ προσφέρουν προφανή παραδείγματα.»

«Τρεις φορές στην ιστορία της Δύσης προσπάθησε ο Εβραίος να αντιμετωπίσει την ανθρώπινη συνείδηση με την ιδέα ενός Θεού και τις κανονιστικές – ηθικές συνέπειες αυτής της ιδέας. Ο μωσαϊκός Θεός, αυστηρά και μόνο από άποψη αντίληψης, είναι αδιανόητος, ακατανόητος, αόρατος, απρόσιτος, απ- άνθρωπος, με την ανεκρίτως σημασία της λέξης, Είναι κενός σαν τον αέρα της ερήμου. Η εβραϊκή θεολογία, αν υπάρχει, είναι αρνητική. Εκεί που ο πολυθεϊσμός, ιδιαίτερα ο αρχαιοελληνικός, κατοικεί κάθε φύλλο και κλαδί και βράχο με θεϊκούς γείτονες, σπάταλα επιχωριάζοντες, ανθρώπινους – υπερβολικά ανθρώπινους στη ματαιοδοξία τους, στα τεχνάσματά τους, στη ηδυπάθειά τους– , το Σινά εκκενώνει από κάθε αισθητή θεία γειτονιά την κατοικία του πραγματικού ανθρώπου. Απαιτεί μια ακραία αφαίρεση. Καταδικάζει τις εικόνες και καθιστά τη φαντασία βλάσφημη. Η μεταφορά, με την οποία οικίζουμε και δραματοποιούμε τα περί πραγματικότητας ερωτήματά μας, με την οποία γεφυρώνουμε την άβυσσο του αγνώστου, αποκλείεται.

Για τον Μωϋσή, η παρουσία και η εντολή του θεού, που είναι ταυτόσημα, καίγονται στη Βάτο. Η μόνη αυτοαποκάλυψη είναι η ταυτολογία (κλειστή μορφή η ίδια): είναι το «Εγώ ειμί ο ων» στην *Εξοδό* 3, 14. Παραδόξως, όμως η απόσταση από έναν Θεό χωρίς εικόνα, έναν Θεό αδιανόητο, άρρητο, είναι και απόσταση μιας ανυπόφορης εγγύτητας. Αόρατος βλέπει τα πάντα, τιμωρεί ως τρίτη γενιά, κι ακόμα πιο πέρα.

Υπάρχει άραγε πιο σκληρή επίβλεψη και υπακοή, πιο ξένη στις ανιμιστικές,

απεικονιστικές και πλουραλιστικές τάσεις της ανθρώπινης φύσης, στους παρηγορητικούς τρόπους με τους οποίους αφηγούμαστε τις ιστορίες του Είναι μας; Οι ηθικές επιταγές που προέρχονται από τον σιναϊτικό και προφητικό μονοθεϊσμό είναι ανένδοτες. Οι απαγορεύσεις για το έγκλημα, τη μοιχεία, την απληστία, την εικονοποιία, όσο αθώες κι αν είναι, για τη συναλλαγή με τους εφέστιους θεούς, τα προστατευτικά πνεύματα, τους αγίους, είναι από μόνες τους συμπτώματα βαθύτερης απαίτησης. Συνεπάγονται τη μεταλλαγή του κοινού ανθρώπου. Πρέπει να πειθαρχήσουμε την ψυχή και τη σάρκα ως την τελειότητα. Πρέπει να ξεπεράσουμε τη σκιά μας. Ένα θεμελιακό διάταγμα ηθικής αυτοπραγμάτωσης και αυτουπέρβασης στηρίζει τον Δεκάλογο και την πληθώρα των τελετουργικών – πρακτικών οδηγιών. Δεν υπάρχει ούτε μια ίνα της φυσικής υποχωρητικότητάς μας, της λήμπιντο, της απροσεξίας, της μετριότητας και της φιληδονίας μας που να ξεφεύγει από την ηθική και τη νομικίστικη δημόσια έκθεσή της. Το «γίνε αυτό που είσαι» του Νίτσε, αν το πάρουμε κατά γράμμα, είναι η αντίθεση της σιναϊτικής επιταγής. «Πάψε να είσαι αυτό που είσαι, αυτό που σε έκανε η βιολογία και οι περιστάσεις. Γίνε, με το φοβερό τίμημα της αυταπάρνης, αυτό που θα μπορούσες να είσαι.» Έτσι ορίζει ο Θεός του Μωϋσή, του Αμώς*, του Ιερεμία.

Αυτή είναι η πρώτη από τις τρεις στιγμές της υπερβατικής επιβολής του ιουδαϊσμού στον άνθρωπο.

Η δεύτερη έρχεται με την επί του Όρους Ομιλία. Το κυρίως μήνυμα είναι ένα κολάζ συστηματικά δοκιμασμένων εντολών από την Τορά**, τους ψαλμούς και τους Προφήτες. Αλλά ο ραβίνος – θαύμα και ο δια – της πίστεως – θεραπευτής από τη Γαλιλαία προχωράει πιο πέρα. Απαιτεί από τους ανθρώπους έναν αλτρουισμό, μια αντιενστικτώδη, «αφύσικη» συγκράτηση απέναντι σε καθετί που μας βλάπτει και μας προσβάλλει. Το μόνο προηγούμενο αυτού του ιδεώδους μπορεί να το διαβάσει κανείς ανάμεσα στις γραμμές κάποιων αποφθεγμάτων, δυσερμήνευτων, που αποδίδονται στον Σωκράτη. Επιπλέον, οφείλουμε να μοιραστούμε ή να χαρίσουμε τελείως τα εγκόσμια αγαθά μας, να ζητιανεύουμε, αν χρειαστεί, υπέρ των απόρων. Τα αγαθά, πόσο μάλλον οι κοσμικές ανταμοιβές, είναι αδικία(ή , όπως το έθετε ο Προυντόν, «κλοπή»).Αυτά είναι κβαντικά άλματα από το εσωτερικό του μωσαϊκού ιουδαϊσμού, αλλά και πέρα απ' αυτόν. Σχεδόν αδιανόητα αντίθετη με τον ανθρώπινο ψυχισμό είναι η προτροπή του Ιησού να στρέψουμε και το άλλο μάγουλο, να συγχωρήσουμε τον εχθρό μας τον διώκτη μας – όχι απλώς να συγχωρήσουμε: να μάθουμε να τον αγαπάμε. Με τέτοιες απαιτήσεις, ο Ιησούς γίνεται Χριστός και διορθώνει στοιχειώδη ένστικτα της ίδιας της ιουδαϊκότητάς του, ιδιαίτερα το ένστικτο της εκδίκησης. Η άπειρη φιλευσπλαχνία και οι δυνάμεις συγνώμης του Θεού αναπτύσσονται στην Τορά και στις προφητείες, το ίδιο όμως γίνεται και με την κλίση Του για το ζοφερό δίκαιο της ανταπόδοσης. Η βαθιά φυσική παρόρμηση για την εκδίκηση του αδίκου, της καταπίεσης και του εμπαιγμού έχει όντως τη θέση της στον οίκο του Ισραήλ. Η άρνηση να ξεχάσει κανείς την προσβολή ή την ταπείνωση μπορεί να του ζεσταίνει την καρδιά. Η διαταγή του Χριστού για ολοκληρωτική αγάπη, για αυτοεγκατάλειψη στον επιτιθέμενο, είναι, σύμφωνα με οποιαδήποτε αυστηρή έννοια, μια τερατώδης. Το θύμα οφείλει να αγαπάει τον σφαγέα του. Μια πρόταση τερατώδους. Που ρίχνει όμως ανεξιχνίαστο φως. Πως να την εκτελέσουν οι θνητοί άνθρωποι; Ο τρίτος χτύπος στην πόρτα είναι ο ουτοπικός σοσιαλισμός ιδιαίτερα στη μαρξιστική του αμφίεση. Ο μαρξισμός είναι η άλλη βασική αίρεση του ιουδαϊσμού πλάι στον χριστιανισμό. Η εβραϊκή θεωρητική, πρακτική και προσωπική συμβολή στον ριζοσπαστικό σοσιαλισμό και τον προ – σταλινικό κομμουνισμό είναι εξαιρετικά δυσανάλογη(βλ. την επάνδρωση των πρώτων μενσεβίκων και μπολσεβίκων ή των

αριστερών ουτοπικών και εξεργετικών κινημάτων σε ολόκληρη την κεντρική Ευρώπη). Ο μαρξισμός εκκοσμικεύει, καθιστά «εγκόσμια» τη μεσσιανική λογική της κοινωνικής δικαιοσύνης, της εδεμικής αφθονίας για όλους, της ειρήνης σε μια αδιαίρετη υφήλιο. Στις περίφημες χειρόγραφες σημειώσεις της δεκαετίας του 1840, ο Μάρξ, τόσο ραβινικός σε κεραυνούς και επαγγελίες, κηρύσσει μια τάξη πραγμάτων στην οποία νόμισμα δεν θα είναι πια το κέρδος και τα εμπορεύματα: «η αγάπη θα ανταλλάσσεται με αγάπη, η εμπιστοσύνη με εμπιστοσύνη». Πρόκειται στην κυριολεξία για το όραμα των αδαμιστών και των προφητών για το όραμα του Ναζωραίου. Η μεγάλη οργή κατά της κοινωνικής ανισότητας, κατά της στείρας σκληρότητας του πλούτου, κατά της άσκοπης πείνας και της *misere*, είναι ακριβώς η οργή του Αμώς. Η οργή της ερήμου στην εκδικητική της προέλαση κατά της πόλης, κατά της διαιωνιζόμενης Βαβυλώνας. (Στην αιματηρή παράνοια των Κόκκινων Χμέρ της Καμπότζης υπήρχε κάτι περισσότερο από απλό ίχνος αυτής της αποκαλυπτικής τιμωρίας.)

Στην καθαρότερη μορφή του, έτσι όπως την ορίζουν ορισμένοι σοσιαλκομμουνιστές οπαδοί των κιμπούτς στον πρώιμο Σιωνισμό, δεν υπάρχει ιδιοκτησία. Στον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες του. Τα παιδιά να τα φροντίζουν όλοι από κοινού. Ο μαρξισμός όμως, ακόμα κι εκεί που μετριάξει τέτοιου είδους απόλυτα, απαιτεί να ανατραπεί πλήρως η προτεραιότητα της ιδιωτικότητας, της κτήσης, του εγωισμού. Πρέπει να αποφεύγουμε το περιττό, να μοιραζόμαστε, και μάλιστα ισότιμα, να επενδύουμε τα εφόδια, τις φιλοδοξίες του εαυτού μας στην ανωνυμία του συλλογικού. Στον πυρήνα κάθε συνεπούς σοσιαλιστικού – κομμουνιστικού προγράμματος ένας μυστικισμός του αλτρουισμού, μιας ανθρώπινης ωρίμανσης προς την αφίλοκέρδεια. Το να πεθαίνεις για τους άλλους, όπως κάνει ο μαρξιστής ήρωας στις λαϊκές απεικονίσεις θρησκευτικού μαρτυρίου, είναι αρκετά δύσκολο (ποιος από τη γενιά μου μπορεί να ξεχάσει τα τελικά επεισόδια της αυτοθυσίας στην *Ανθρώπινη μοίρα* του Μαρλώ;) Το να ζεις για τους άλλους είναι ακόμα πιο δύσκολο. Μόνο όμως αν μάθουμε να ζούμε έτσι, επιτάσσει ο μαρξισμός, μπορεί να οικοδομηθεί σ' αυτή τη γη το βασίλειο της δικαιοσύνης, η πολιτεία του ανθρώπου – νόμιμη κληρονόμος της πολιτείας ενός νεκρού Θεού. Μόνο τότε μπορεί να οικοδομηθεί η Ιερουσαλήμ «στα πράσινα και τερπνά εδάφη μας». Το μεσσιανικό ξημέρωμα είναι κόκκινο.

Τρεις φορές έφερε ο ιουδαϊσμός τον δυτικό πολιτισμό αντιμέτωπο με τον εκβιασμό του ιδεώδους. Υπάρχει βαρύτερη προσβολή; Τρεις φορές, σαν παραλογισμένους φύλακας μες τη νύχτα (ο Φρόντ μάλιστα αφύπνισε τους ανθρώπους από το αθώο όνειρο), βροντοφώναξε στην ανθρώπινη κοινότητα να μεταμορφωθεί σε πλήρη ανθρωπότητα, να απαρνηθεί το εγώ της, τις έμφυτες ορέξεις της, την τάση της για ακολασία και επιλογές. Στο όνομα του «άρρητου» Θεού στο Σινά· στην απεριόριστη αγάπη για τον εχθρό μας· στην εντολή για κοινωνική δικαιοσύνη και οικονομική ισότητα. Αυτές οι απαιτήσεις, σ' ότι αφορά την αξίωση για τελειότητα είναι απροσμάχητες. Η ηθική της θυσιαστήριας αγάπης και της συμμετοχής είναι αποστομωτική σε πολλά σημεία, ακόμα και σε επίπεδο υλικό – κοινοτικό. Οπότε, σε άνδρες και γυναίκες ασκήθηκε ένας τριπλός εκβιασμός, με την αδιακρισία της αποκάλυψης, με την εβραϊκή εκείνη ένταση και υπαινικτικότητα με τις οποίες συχνά δυσκολεύονται να συμβιώσουν οι μη Εβραίοι. Τα ιδεώδη του Μωυσή, του Ιησού και του Μάρξ σφυροκοπούν τον ψυχισμό του *l'homme moyen sensuel* (ανθρώπου μέσης αντίληψης), που προσπαθεί να συμβιβαστεί με την ατελή του ύπαρξη.

Από αυτήν ακριβώς, την πίεση τρέφεται, πιστεύω, η απέχθεια από τη συντήρηση και το ξέσπασμα της φωτιάς της, η ώθηση για εκτόπιση – ο Εβραίος πρέπει να εξοριστεί, η φωνή του να φιωθεί – κι ύστερα για εξόντωση. Τίποτα δεν πυροδοτεί πιο βαθύ μίσος στη συνείδηση μας από την επίγνωση, που μας επιβάλλεται δια τη βίαιη, ότι

μειονεκτούμε, ότι προδίδουμε ιδεώδη που την ισχύ τους την αναγνωρίζουμε πλήρως(έστω και υποσυνείδητα), και μάλιστα τα υμνολογούμε, αλλά οι απαιτήσεις τους προφανώς ξεπερνούν τις δυνατότητές μας ή τη θέληση μας. Τίποτα δεν γίνεται πιο ανυπόφορο από το να μας υπενθυμίζουν επανειλημμένα, ακατάπαυστα θα 'λεγε κανείς, τι θα 'πρεπε να είμαστε και απλούστατα δεν είμαστε. Σήμερα, ο καταναγκαστικός ουτοπικός σοσιαλισμός και ο κομμουνισμός φαίνεται ότι σβήνουν· η Σπάρτη του απόλυτου κιμπούτς μετά βίας επιζεί. Εξακολουθούν όμως να ακούγονται οι παλιές υπαγορεύσεις για τελειότητα, για αυτοακύρωση, η απαίτηση για ένα βασίλειο ολοκληρωτικής δικαιοσύνης εδώ και τώρα. Από το στόμα των περιφρονημένων περιπλανώμενων, των φλύαρων επαιτών που ο Θεός τους έχει κάνει αθεράπευτα άρρωστους από μνήμη και από μέλλον.

Ομολογώ ότι δεν βρήκα καλύτερη εξήγηση για την επιμονή του αντισημιτισμού, σε σχεδόν παγκόσμια κλίμακα, και μετά το Ολοκαύτωμα. Αυτή η επιμονή είναι παραδειγματική σε κοινότητες όπου σπάνια έχουν απομείνει Εβραίοι για να μισήσει κανείς, όπως η Πολωνία, ή η Αυστρία, ή εκεί όπου δεν είχαν εγκατασταθεί ποτέ(τα αποκαλούμενα *Πρωτόκολλα της Σιών* είναι μπεστ – σέλερ στην Ιαπωνία !). Καμιά θετικιστική κοινωνικο-οικονομικο-πολιτική διάγνωση, όσο διαφωτιστική κι αν είναι, δεν δίνει την παραμικρή αιτία σε βάθος. Ο Χίτλερ το έθεσε απερίστροφα : «Ο Εβραίος επινόησε τη συνείδηση». Ύστερα απ' αυτό χωράει συγγνώμη; Είπα πως το τίμημα που πληρώθηκε ήταν σχεδόν αβάσταχτο. Πως υπάρχει ένα υγιές επιχείρημα περί εξάλειψης μέσα από την αφομοίωση και την κανονικότητα. Αν υπάρχει πιθανότητα για κάποια επανάληψη ή αναλογία της Σοά*** στο μέλλον, πρέπει ένας Εβραίος να φέρνει παιδιά σ' αυτό τον κόσμο; Παρ' όλα αυτά.

Η κλήση του «φιλοξενούμενου», οι μεσσιανικές βλέψεις, η λειτουργία του ηθικού ερεθίσματος και του πάσχοντος από αϋπνία ανάμεσα στους ανθρώπους, εμένα μου φαίνεται πως είναι μια τιμή πέρα από όλες τις τιμές. Η κτηνωδία, η βλακεία και η μισαλλοδοξία, οπουδήποτε, οποτεδήποτε υπάρχουν ή θάλλουν, θα διαλέγουν για στόχο τους τον Εβραίο. Πράγματι, ένας εκλεκτός λαός και μια λέσχη από την οποία δεν θα ήθελα να παραιτηθώ(ακόμα και αν ήταν εφικτό). Να ένα φύλλο εργασίας:

Ο άνθρωπος θα κάνει σκοπό του να κυριαρχήσει στα αισθήματά του, να εξυψώσει τα ένστικτά του στα ύψη της συνείδησης, να τα κάνει διαφανή, να εκτείνει τα καλώδια της θέλησής του σε κρυφές εσοχές, κι από εκεί να ανεβεί σ' ένα νέο επίπεδο...

Ο άνθρωπος θα γίνει ασύγκριτα δυνατότερος, σοφότερος και οξυδερκέστερος· το σώμα του θα γίνει πιο αρμονικό, οι κινήσεις του πιο ρυθμικές, η φωνή του πιο μουσική. Οι μορφές ζωής θα γίνουν συνταρακτικές από άποψη δυναμικής. Ο μέσος τύπος ανθρώπου θα ανέβει στα ύψη ενός Αριστοτέλη, ενός Γκαίτε ή ενός Μάρξ. Και πάνω απ' αυτές τις κορυφογραμμές νέες κορυφές θα υψωθούν.

Συγγραφέας: κάποιος Λεβ Νταβίντοβιτς Μπρονστάιν(γνωστός και σαν Τρότσκι).

Κείμενο γραμμένο μέσα στην έξαψη συγκρούσεων λυσσαλέων όσο και οι μάχες του Ιωσήα****. Ανοησίες, έτσι δεν είναι ;Ανοησίες όμως για τις οποίες αξίζει να ζει και να πεθαίνει κανείς.

*Αμός:Προφήτης της Π.Διαθήκης, βοσκός από την Θεκουέ, επροφήτευσε 800 χρόνια π.Χ.

**Τορά= στην Εβραϊκή γλώσσα ονομάζεται στον Ιουδαϊσμό ο Νόμος, οι διδασκαλίες που έδωσε ο Μωυσής στους Εβραίους στην Πεντάτευχο που και αυτή ονομάζεται Τορά.

***Σοά =στα Εβραϊκά η καταστροφή, χρησιμοποιείται για το Ολοκαύτωμα.

**** Ιωσήας= Βασιλιάς του Ιούδα από του 639 π.Χ μέχρι το 608 π.Χ όπου και

φονεύθηκε.στη Μεγγιδώ ή Μαγεδδή πολεμώντας κατά του Βασιλιά της Αιγύπτου (Φαραώ) Νεχαώ.

«Προσωπικά ξέρω μόνο πως η μουσική είναι *εκ των ων ουκ άνευ* της ύπαρξής μου. Επαναδιαβεβαιώνει αυτό που διαισθάνομαι πως είναι το υπερβατικό, ή μάλλον αυτό για το οποίο ψάχνω στο υπερβατικό. Δηλαδή, μου δείχνει την πραγματικότητα μιας παρουσίας, ενός πραγματικού «εκεί», που δεν επιδέχεται ούτε αναλυτική ούτε εμπειρική περιγραφή. Αυτή η πραγματικότητα είναι ταυτόχρονα τετριμμένη, καθημερινή, χειροπιαστή και απώτερη. Ασκεί πάνω μας μοναδική εξουσία. Ούτε η ψυχανάλυση, ούτε η αποδόμηση, ούτε ο μεταμοντερνισμός είχαν τίποτα αποκαλυπτικό να πουν για τη μουσική. Κι αυτό είναι σημαντικό. Αυτά τα γλωσσικά παιχνίδια της ανατρεπτικής αποκωδικοποίησης, της υποψίας, μετά τον Νίτσε και τον Φρόυντ, είναι στην ουσία ανίσχυρα μπροστά στη μουσική. Παραμένουν παγιδευμένα αλαζονικά μέσα στη γλωσσική σφαίρα την οποία διατείνονται ότι σχετικοποιούν ή ότι ξηλώνουν. Γιατί να τα πάρουμε στα σοβαρά στο φιλοσοφικό, στο ανθρώπινο επίπεδο;

Μπορούμε να βγάλουμε ένα γενικότερο συμπέρασμα. Όπως έκανε ο Βιτγκενστάιν όταν ανέφερε ότι, ουκ ολίγες φορές, η αργή κίνηση στο Τρίτο Κουαρτέτο του Μπράμς, τον τράβηξε από το χείλος της αυτοκτονίας. Η μουσική μας επιτρέπει, μας προσκαλεί να συμπεράνουμε ότι η ορθολογική έρευνα δεν θα χαρτογραφήσει ποτέ εξαντλητικά την εμπειρία. Ότι υπάρχουν φαινόμενα «του κέντρου»(η ίδια η συνείδηση μπορεί να είναι ένα άλλο) που θα διαρκέσουν, απείρως ζωντανά και απαραίτητα, «απ' έξω» όμως. Πρόκειται, εντελώς απερίφραστα, για την απόδειξη του *μετα-φυσικού*. Η μουσική είναι σημαίνουσα στο έπακρο ` για να ακριβολογούμε όμως, είναι και άνευ σημασίας. Εδώ ακριβώς έγκειται η «παράβασή» της πέρα από τη νόηση.»